

גליון תתקפ • ערש"ק פרשת פנחס

• שנת העשרים •

לקראת שובת

עיונים וביאורים בפרשת השבוע

הריגת זמרי – דוקא מצד טבע השלום דפנחס!

מהו יסוד טענת בנות צלפחד?

גדר המלכות במשה רבינו ויהושע

דמותו של החסיד ר' שמואל דובער מבוריסוב

קובץ זה יוצא לאור לעילוי נשמת

ה"ה הרב החסיד ר' מאיר ב"ר שמחה יצחק ע"ה זאיאנץ
ס. פאלו ברזיל

ולזכות בניו הני לומדי ותמכי אוריינתא, רודפי צדקה וחסד,
ראשונים לכל דבר שבקדושה ה"ה האחים החשובים

הרב החסיד ר' ישראל אפרים מנשה והרב החסיד ר' יוסף משה
וכל בני משפחתם שיחיו

יהי רצון שיתברכו בכל מילי דמיטב מגפשו ועד בשר,
ובהצלחה רבה ומופלגה בכל אשר יפנו, תמיד כל הימים

פתיחה

בעזה"ת.

הננו מתכבדים להגיש לפניכם את הקונטרס 'לקראת שבת' (גליהן תתקפ) היר"ל לפרשת פינחס, ובו אוצר בלום בענייני הפרשה מתוך רבבות חידושים וביאורים שבתורת כ"ק אדמו"ר מצויבאוויטש זצוקללה"ה נבג"מ ז"ע.

◇ ◇ ◇

במדור "מקרא אני דורש", יבואר מדוע גינו השבטים את פינחס דווקא במה שזקנו יתרו "פיטם עגלים לעבודה זרה", ולא בכך שהי' כהן לע"ז, ותבואר טענת השבטים שמעשהו של פינחס בא ממידת האכזריות, ומענה הכתוב על כך במה שייחסו אחר אהרן."

המדור "יינה ש' תורה" עוסק בעניין חלוקת הארץ ברוחניות על פי הגורל, ובתוך הדברים יתבאר כיצד יש לו לאדם לנהוג כאשר מתקשה מאוד בעניין מסוים בתורה או בעבודת ה', ואיך ידע האדם מהו העניין המיוחד שבו צריך להיות "זהיר טפי" בעבודת ה'.

במדור "חידושי סוגיות" יפלפל במה שלא מצינו שירשו בני משה מלכותו, אף שהדין הוא שהבן צריך לרשת אביו אם ראוי לזה מצד יראתו, ויחדש דגדר מלכות משה ויהושע שונה הוא משאר המלכים ונשיאי התורה, כי אצל משה ויהושע כל כח התורה ומסירתה ניתן להן לבדם, וכל מלכותם הי' תוצאה מאופן נשיאותם בתורה, וע"כ לא ירשו בניו שלא הי' ראויים לזה מצד תורתם מלכות משה, ועפ"ז יבאר גם מה שלא הוצרכו משה ויהושע למשיחה בשמן.

בברכת שבתא טבא
מכון אור החסידות

וזאת למודעי, שברוך כלל לא הובאו הביאורים כאופן שהופיעו במקורם, אלא עובדו מחדש ונערכו ע"י חברי המערכת, ולפעמים הושמט ויכחי השק"ט והמקורות שהופיעו במקורם, ויש להיפך, אשר במקור הדברים מופיעים בקיצור וכאן הורחבו ונתבארו ע"פ המבואר במקומות אחרים בתורת רבינו. ופשוט שמעומק המושג וקוצר דעת העורכים יתכן שימצאו טעויות וכיו"ב, והם על אחריות המערכת בלבד, ושגיאות מי ביין.

ועל כן פשוט שמי שבידו הערה או שמתקשה בחבנת הביאורים, מוטב שיעיין במקורי הדברים (כפי שנסמנו בתוכן העניינים), וימצא טוב, ויוכל לעמוד בעצמו על אמינות הדברים.

תוכן עניינים

ב. מקרא אני דורש
טבעו של פינחס ירושה מאהרן או מיתרו?

מדוע אין רש"י מביא הגנאי של יתרו שעבד כל ע"ז שבעולם ורק זה שפיטם עגלים לע"ז? / מדוע כותב רש"י שהכתוב מייחס את פינחס לאהרן בעוד הכתוב מייחסו גם לאלעזר? / טעות השבטים שהריגת פינחס את זמרי הי' מטעם מידת האכזריות שירש מזקנו יתרו / הכתוב מייחס את פינחס לאהרן להראות שהריגת זמרי באה מצד טבע השלום שבפינחס שירש מאהרן זקנו

(ע"פ לקובי שיחת ד"ח עכ" 160 ואילך)

ה. פנינים
האם ינחלו הלויים בארץ לעתיד לבוא?

(ע"פ לקובי שיחת ח"ה עכ" 103 ואילך)

יסוד טענת בעת צלפחד

(ע"פ לקובי שיחת ח"ה עכ" 174 ואילך)

ו. יינה של תורה
עבודת ה' על פי הגורל

האם האדם בוחר את עבודתו ללא שכל על פי הגורל? / באיזו מצווה צריך האדם להדר במיוחד? / מה יעשה האדם כשמרגיש שמצווה מסוימת אינה שייכת אליו? / ועל מה אומרים בתפילה "ומה נעים גורלנו"? - הגורל שבפרשת נחלות בעבודתו של כל יהודי

(ע"פ לקובי שיחת ד"ב עכ" 346 ואילך. תורת מנחם ח"ו עכ" 79 ואילך)

ז. פנינים
מדוע הי' ניסוך היין בספלים רק בחג הסוכות?

(ע"פ תורת מנחם וזכ"א עכ" 65 ואילך)

מדוע בחג הסוכות קודמת העולה לחטאת?

(ע"פ תורת מנחם חש"ה ח"א עכ" 281 ואילך)

ח. חידושי סוגיות
מלכות משה ויהושע

מקשה אמאי לא מצינו משיחה במשה ויהושע אף שהרמב"ם ס"ל דמלכים היי, ויחדש ע"פ הרמב"ם דגדר נשיא במשה ויהושע הי' באופן אחר משאר נשיאים, ועפ"ז יבאר שגדר המלכות שבהם הי' הסתעפות מדין נשיאות שבהם, ולכן לא הוצרכו למשיחה

(פניני מנחם ח"ו ס' לא - ע"פ לקובי שיחת חכ"נ עכ" 190 ואילך)

ט. תורת חיים
התחזקות בקדושה בארץ הקודש

יד. דרכי החסידות
החסיד ר' שמואל הובער מבוריסוב (א)

טז. שיחות קודש
המצוות התלויות בארץ ובמקדש - "לא שכחתי!"

צוות העריכה וההנהגה:

הרב לוי יצחק ברוק, הרב משה גורארי, הרב מאיר יעקב וילברשטרום,
הרב צבי הירש זלמנוב, הרב שלום חריטנוב, הרב מנחם טייטלבוים,
הרב אברהם מן, הרב מנחם מענדל רייצס, הרב אליהו שוויכה

מכון 'אור החסידות', סניף ארץ הקודש ת.ד. 2033 כפר חב"ד,
Or Hachasidus - Head Office, 1469 President st. • 6084000
#BSMT, Brooklyn, NY 11213 - United States (718) 534 8673

להערות והארות:

טל' מערכת: *5707 orhachasidut@gmail.com

מקרא אני הדרש

ביאורים בפשוטו של מקרא

טבעו של פינחס ירושה מאהרן או מיתרו?

מדוע אין רש"י מביא הגנאי של יתרו שעבד כל ע"ז שבעולם ורק זה שפיטם עגלים לע"ז? / מדוע כותב רש"י שהכתוב מייחס את פינחס לאהרן בעוד הכתוב מייחסו גם לאלעזר? / טעות השבטים שהריגת פינחס את זמרי ה' מטעם מידת האכזריות שירש מזקנו יתרו / הכתוב מייחס את פינחס לאהרן להראות שהריגת זמרי באה מצד טבע השלום שבפינחס שירש מאהרן זקנו

א. ברש"י ריש פרשתנו:

"פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן - לפי שהיו השבטים מבזים אותו 'הראיתם בן פוטרי זה שפיטם אבי אמו עגלים' לעבודה-זרה והרג נשיא שבט מישראל", לפיכך בא הכתוב ויחסו אחר אהרן".

והנה, הכוונה הכללית של רש"י מובנת היטב - השבטים דרשו את פינחס לגנאי, בהיותו בן בתו של יתרו, ששייך לעבודה-זרה; ולכן בא הכתוב לדרוש בשבחו, שאדרבה: הוא "בן אלעזר בן אהרן הכהן".

אמנם כשמדייקים בפרטי הלשון צ"ע, הן בהגנאי שאמרו כנגד פינחס - והן בהשבח שבא הכתוב לשבחו:

בהגנאי שאמרו כנגד פינחס - הנה רש"י בפרשת יתרו (יה, יא) פירש, שיתרו "הי' מכיר בכל עבודה זרה שבעולם, שלא הניח עבודה זרה שלא עבדה"; ומעתה יש להקשות: מדוע הזכירו השבטים בטענתם דוקא פרט זה ש"פיטם עגלים לעבודה זרה", ולא הוסיפו בגנותו ואמרו שעבד את "כ"ץ עבודה זרה שבעולם"?

ובהשבח שבא הכתוב לשבחו - הנה לשון הכתוב היא "פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן", ומשמעות הענין היא שפינחס מיוחס לשבח הן בהיותו בן אלעזר (שהי' באותה שעה כהן גדול) והן בהיותו בן בנו של אהרן הכהן; ומעתה יש להקשות בלשון רש"י "בא הכתוב ויחסו

לקראת שבת

ג

אחר אהרן" – כאילו כוונת הכתוב היא לייחס את פינחס דוקא לאהרן (ולא לאלעזר)! ועוד זאת: למה לא כתב רש"י "אחר אהרן הכהן"?

[ואכן, במדרשי חז"ל הלשון היא (סנהדרין פב, ב. ועד"ז בכמדר רבה פכ"א, ג) "התחילו שבטים מבזין אותו... בא הכתוב וייחסו – פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן". וגם אם רצה רש"י לקצר בלשונו, ה' לו לומר "בא הכתוב וייחסו" סתם, שאז היו נכללים בזה כל הפרטים המגויים בכתוב; ומזה ששינה רש"י מלשון חז"ל וכתב "וייחסו אחר אהרן", מובן שכוונתו בדוקא (דוקא אהרן ולא אלעזר; ודוקא "אהרן" סתם, בלי "הכהן").]

ב. והביאור בזה (וראה גם משנ"ת במדור זה בשנת תשע"א (ע"פ המבואר בלקוטי שיחות ח"ח עמ' 160 ואילך), וצרף הדברים להמבואר כאן):

טענת השבטים כנגד פינחס היתה – שהוא איש רע ואכזרי בטבע. כי הנה, זמרי הביא את המדינית "לעניי משה ולעניי כל עדת בני ישראל" (בלק כה, ו) – ומתוך כל העדה ה' פינחס היחיד שקם לקנא את קנאת ה'.

ובכן, טענו השבטים: איך יתכן כל ישראל לא קם אף אחד לעשות מעשה זה, ואפילו לא משה רבינו בכבודו ובעצמו? ! על כרחך, שפינחס עשה זה (לא רק מתוך רצון טוב, לקנא את קנאת ה', אלא) מתוך זה שבטבע מדותיו רע הוא ונמשך לעניינים של אכזריות כו'.

ומעתה מובן מדוע הדגישו שזקנו יתרו "פיטם עגלים לעבודה זרה" – כי כאשר באים ומפטמים עגל במזון משובח, כשהמטרה בזה היא לבוא מיד לאחור מכן ולשחטו, הרי יש בזה אכזריות גדולה ביותר, כמובן (ועל דרך מה שכתב רש"י בפ' בהעלותך יא, כב: "אומרים לו לחמור טול כור שעורים ונחתוך ראשך").

וזהו איפוא שטענו כנגד פינחס, שכיון שלאבי אמו ה' טבע האכזריות (המתבטא ב"פיטם עגלים לעבודה זרה"), הרי מן הסתם עבר טבע זה בירושה גם לבן בתו פינחס. ומעתה מסתבר, שזה שדוקא הוא נתעורר בקנאות להרוג את זמרי, אינו משום שהוא ירא ה' וחרד לדבריו יותר מכל בני ישראל, אלא משום היותו נמשך לעניינים אלו של רע ואכזריות – ותו לא מדי.

ג. ולאחר שנתבאר דיוק לשון רש"י בענין הגנאי, "שפיטם אבי אמו עגלים לעבודה זרה" – יובן היטב גם דיוק לשונו בענין השבח, "בא הכתוב וייחסו אחר אהרן":

אם הכוונה היתה לדבר במעלת פינחס בכלל – אז מובן שכוונת הכתוב היתה לייחס אותו בכל הפרטים: הן בהיותו בנו של אלעזר כהן גדול, והן בהיותו בן בנו של אהרן הכהן הגדול וכו' וכו';

אולם כיון שטענת השבטים היתה דוקא על פרט זה של טבע האכזריות – לכן מפרש רש"י שגם היחס לשבח הוא בהפכו, בטבע האהבה והחסד. והיינו, שכנגד טענת השבטים שמעשה פינחס ה' מצד שנמשך לעניינים של רע ואכזריות (יותר מאחרים), בא הכתוב והודיענו שאדרבה – פינחס עשה זה מתוך אהבת ישראל אמיתית שבערה בלבו (יותר מאחרים).

וכיון שזו מטרת היחוס, הרי מובן שלענין זה נוגע דוקא היחוס לאהרן עצמו (ולא לאלעזר בנו), שהוא הוא הידוע במדת חסדו ואהבתו (אבות פ"א מ"ב: "הוי מתלמידיו של אהרן אוהב שלום ורודף שלום כו"), וכפי שלימד אותנו רש"י ב"פשוטו של מקרא" שהי' "רודף שלום ומטייל אהבה בין בעלי מריבה" (רש"י חוקת כ, כט).

ואמנם, בכתוב נאמר "פינחס בן אלעזר בן אהרן", כי כדי לייחס את פינחס לאהרן הרי שצריך להזכיר את אלעזר שבינתיים; אך הכוונה בזה אינה להוסיף בשבחו של פינחס בהיותו "בן אלעזר", אלא רק לייחס את פינחס לאהרן עצמו.

ד. ומעתה מדויק היטב גם לשון רש"י "ויחסו אחר אהרן" – ולא כתב "אהרן הכהן" – כי בנידון דידן אין נוגע זה שאהרן הוא "כהן" ומשרת בקודש, אלא רק טבעו העצמי כ"רודף שלום ומטייל אהבה"; וכמו שבסיפור הכתוב בפרשת חוקת (שם) אודות זה ש"ויבכו את אהרן שלושים יום כל בית ישראל" – שהי' זה משום שכל ישראל נצטערו על פטירתו של אוהב ישראל – לא נאמר שם "אהרן הכהן" אלא "אהרן" סתם.

[ומה שבכתוב כאן כן נאמר "פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן" – יש לפרש, שזה שייך לטענת השבטים (ראה גם משכיל לדוד):

באותה שעה עדיין לא הי' פינחס כהן – וכדברי רש"י בהמשך הענין (כה, יג), "שאף על פי שכבר ניתנה כהונה לזרעו של אהרן, לא ניתנה אלא לאהרן ולבניו שנמשחו עמו ולתולדותיהם שיולידו אחר המשחתן, אבל פינחס שנולד קודם לכן ולא נמשח לא בא לכלל כהונה עד כאן".

וזהו איפוא שטענו השבטים, כי זה שפינחס אינו כהן מהווה הוכחה נוספת שאין לייחסו לטבעו הטוב של זקנו אהרן הכהן, אלא דוקא לטבעו של זקנו השני – יתרו.

בסגנון אחר: כוונת הכתוב היא לומר ש"פינחס" הוא "בן אלעזר בן אהרן"; ואף על פי שאהרן הוא "הכהן" (ופינחס לא) – בכל זאת מיוחס פינחס אחר אהרן (וע"ד פרש"י ויחי מח, ז).

וזהו גם מה שמעתיק רש"י ב'דיבור המתחיל' את התיבות "פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן" – כוונתו בזה לומר: אף על פי שנאמר בכתוב "בן אלעזר" ו"הכהן", הרי באמת הכוונה היא לייחס את פינחס דוקא "אחר אהרן".]

מהר"ם שיק מצוה תקה ל"ת רצט. תולדות אדם לספרי שופטים), ולא קשה ממה שהוזהרו הלויים מליטול חלק בארץ, כי היא מצוה הנוהגת לדורות בארץ כנען בלבד.

יסוד טענת בנות צלפחד

נתן נתן להם אחוזת נחלה בתוך אחי אביהם והעבדת את נחלת אביהן להן נתן נתן – שני חלקים, חלק אביהן שהי' מיוצאי מצרים, וחלקן עם אחיו בנכסי חפר (כו, ו. רש"י)

דברי רש"י שבנות צלפחד נטלו גם "חלק אביהן שהי' מיוצאי מצרים" צריכים ביאור (ראה רא"ם כאן), שהרי רש"י עצמו כתב לעיל (כו, נה) כמ"ד שארץ ישראל נתחלקה לבאי הארץ ולא ליוצאי מצרים (ראה ב"ב קיז, א ואילך), ולשיטה זו לא הי' לצלפחד חלק בארץ כלל, שהרי לא הי' מבאי הארץ (ואפילו אם הי' לו בן הי' הבן מקבל רק חלק עצמו, ולא חלק אביו), ואיך קיבלו בנותיו את חלקו (ואמנם בגמ' (שם קיח, א) מפורש שלשיטה זו קיבלו בנות צלפחד רק את חלק אביהן בנכסי חפר, ולא את חלקו של צלפחד עצמו).

ויש לומר בביאור שיטת רש"י בפירושו על התורה:

אף ש"לבאי הארץ נתחלקה הארץ" ולא ליוצאי מצרים, מכל מקום ס"ל לרש"י שזכותם של באי הארץ בארץ ישראל באה מכח היותם יורשיהם של יוצאי מצרים, שלהם הובטחה הארץ (כמפורש בכתוב (וארא ו, ח) "והבאתי אתכם אל הארץ גו' ונתתי אותה לכם מורשה גו'"), אלא שכאשר חטאו עברה זכות זו ליורשיהם.

וזו היתה טענת בנות צלפחד "למה יגרע שם אבינו מתוך משפחתנו", דכשם שזכות שאר יוצאי מצרים לא נגרעה ממשפחתם אלא עברה ליורשיהם, כן צריכה זכות אביהן לעבור ליורשיו, וכיון שאין לו בן, הרי הן יורשותיו. ועל כך אמר הקב"ה למשה "כן בנות צלפחד דוברות", היינו שאמנם יורשות הן זכותו של אביהן, וממילא "נתן נתן להם אחוזת נחלה" וגו'.

[במקור הדברים נכתב ענין זה בארוכה, תוך שקו"ט וביאור כל הצדדים בזה, ובמסגרת זו הובאו הדברים בקיצור נמרץ].

האם ינחלו הלויים בארץ לעתיד לבוא?

לאלה תחלק הארץ

הכל במשמע, ישראל כהנים ולויים כו'. ויאמר ה' אל אהרן בארצם לא תנחלו, יצאו כהנים, בתוך בני ישראל לא ינחלו נחלה, יצאו לויים (כו, נג. ספרי)

כתב הרמב"ם (הלכות משיטה ויובל פי"ג ה"י): "כל שבט לוי מוזהרין שלא ינחלו בארץ כנען", וכתב על זה המשנה למלך "כתב הסמ"ג (לארין רעו. רעו) דלעתיד לבא נוטלין חלק בארץ שנאמר (ויחזקאל מח, לא) שער לוי אחד, כדאיתא בפרק יש נוחלין". וכוונתו למאמר רז"ל (ב"ב קכב, א) "עתידה ארץ ישראל שתתחלק לשלושה עשר שבטים".

והנה, ידוע שהסמ"ג "דרכו תמיד להלוח בעקבות הרמב"ם וברוב המקומות בספרו אינו אלא כמעתיק כו"מ (יד מלאכי כללי הסמ"ג סמ"ו), וא"כ מסתבר לומר, שגם בענין זה ס"ל להסמ"ג שכן היא שיטת הרמב"ם (וראה מנ"ח (מצוה תח) שלא ס"ל כן). וצריך ביאור מנא לי' להסמ"ג שכן סובר הרמב"ם.

גם צ"ע בגוף שיטה זו (כמו שהקשו המפרשים (מנ"ח שם, ביאור הרי"ף פערלא לרס"ג ח"ב ל"ת רלד, ועוד)), דכיון שהוא לא בתורה דשבת לוי לא יטלו חלק בארץ, האין תיעקר המצוה בימי המלך המשיח. ולאידך כיון שהרמב"ם (מ"ל"ת קסט) וכן הסמ"ג מנו לאו זה במנין המצוות, הרי כבר כתב הרמב"ם בספר המצות (שרש ג) "שאין ראוי למנות מצוות שאין נוהגין לדורות" – ואם מצוה זו תתבטל בחלוקת הארץ לעת"ל, מה מקום למנותה במנין הלאווין?

ויש לומר, בהקדם דיוק לשון הרמב"ם "כל שבט לוי מוזהרין שלא ינחלו בארץ כנען", ולא נקט בלשון הרגיל "ארץ ישראל". אלא שבא לרמז בזה, שדוקא בארץ כנען מוזהרים הם שלא ינחלו, אך ארץ שבעצם היא שייכת לארץ ישראל אבל אינה מארץ כנען, אינה בכלל לאו זה. והוא ארץ קיני קניזי וקדמוני "שנכרת לאברהם אבינו ברית עליהן ועדיין לא נכבשו" (ל' הרמב"ם ה"ל רוצח פ"ח ה"ד).

ומדיוק זה למד הסמ"ג שגם לדעת הרמב"ם אפשר להיות דלעתיד יטלו הלויים חלק בארץ, אבל לא בארץ כנען אלא בארץ קיני קניזי וקדמוני (וראה

ינה של תורה

ביאורים בעניני הפרשה על דרך ההסידות

עבודת ה' על פי הגורל

האם האדם בוחר את עבודתו ללא שכל על פי הגורל? / באיזו מצווה צריך האדם להדר ציווהו? / מה יעשה האדם כשמרגיש שמוצוה מסוימת אינה שייכת אליו? / ועל מה אומרים בתפילה "זמה נעים גורלנו"? – הגורל שבפרשת נחלות בעבודתו של כל יהודי

כאשר הורה השי"ת למשה את סדר חלוקת הארץ לשבטים איש איש לנחלתו הראוי לו, ציווהו שחלוקת הנחלות לא תהי' על פי סדר שכלי, כי אם "אך בגורל יחלק את הארץ" (פרשתנו כו, נה). ומבואר בגמרא שהייתה החלוקה על פי הגורל וגם על פי האורים ותומים (ב"ב קכב, א. ובמדרש רבה עה"פ).

והנה, נתבאר בסה"ק (ראה תורה אור ריש פר' וישב) שבחינת "ארץ ישראל" ברוחניות, היא כללות עבודתו הרוחנית של האדם. ואם כן, חלוקת הארץ לשבטים ולבתי אב מורה על התחלקות עבודותיהם של ישראל, שלכל יהודי יש עבודת השי"ת השייכת לנשמתו באופן פרטי, ועבודה זו נקבעת על פי ה"גורל".

ויש לתמוה:

מובן ופשוט, שעבודת ה' עלי' להיעשות בדעת נכונה על פי שכל, ובתורה הקדושה יש הוראות מסודרות אודות המותר והאסור, העיקר והטפל, ואודות אופן עבודת ה' הראוי לכל יהודי לפי מצבו; ואילו מפרשת נחלות משמע שהעבודה השייכת ליהודי נקבעת על פי הגורל, ללא שכל וללא טעם!

ואף שיסוד עבודת ה' הוא קבלת עול מלכות שמים, שהאדם מוכן לציית לציוויי השי"ת גם כאשר הדברים נעלים מהבנתו והשגתו, מכל מקום זהו רק היסוד וההבנה לעבודה, אך בעבודה בפועל מוכרח שיהיו הדברים מיוסדים על פי התורה, שהיא מובנת בשכל ומורה הוראות ברורות. ואם כן, כיצד דורשת התורה שהאדם יבחר את עבודתו על פי ה"גורל"?

לכל יהודי יש מצווה השייכת במיוחד לשורש נשמתו

ניתן הי' לחשוב שגורל הוא עניין ללא שכל וללא טעם. אין זאת אלא שאין באדם דעת מספקת להכריע, והוא נאלץ להטיל גורל ולבחור על פי המקרה.

אך מהותו של "גורל" אמיתי הוא להיפך: הוא נשגב ומרומם מן השכל. שכלו של האדם אינו מספיק זך ומרומם בכדי להכריע, ואזי בא הגורל שהוא למעלה מן השכל, ומעמיד את האדם על הבחירה הנכונה.

וגורל נשגב זה, הוא הגורל שעליו ציוותה תורה בפרשת נחלות, ועל פי בחינת גורל זה דייקא נבחרת עבודתו הרוחנית של האדם.

ביאור העניין:

מבואר בתניא (חלק אגרת הקודש ס"ז), שאף ש"עסק התורה והמצוות הוא שווה לכל נפש מישראל בדרך כלל, כי תורה אחת ומשפט אחד לכולנו", מכל מקום יש לכל איש ישראל מצווה מיוחדת שהיא שייכת במיוחד לנשמתו. וכפי שמצינו בדברי רז"ל "אבן במאי הוי זהיר טפ"י" (שבת קיח, ב. וראה שער הגלגולים הקדמה טז. ספר הגלגולים פ"ד), ומובן שוודאי הי' אביו זהיר בכל המצוות כולן, אלא שאל איזו מצווה הייתה שייכת אליו באופן מיוחד, והידר ונזהר בה ביותר. ואף שצריך להיזהר ולהדר בקיום כל המצוות, מכל מקום "לא נצרכה אלא להעדפה וזהירות וזריזות יתירה, ביתר שאת ויתר עז כפולה ומכופלת למעלה מעלה מזהירות שאר המצוות" (תניא שם).

וכלפי אותה מצווה ועבודה מיוחדת השייכת לכל אחד באופן פרטי, נאמר שהיא נקבעת על פי הגורל.

וכן מבואר שם בתניא, שטעם שייכות מצווה מסוימת לאדם ולנשמה פלונית דווקא, אינו מושג וידוע לנו, כי אם "למעלה מבחינת הדעת, שכן עלה במחשבה לפניו יתברך". וכמשל לזה מביא שם: "ודוגמתו למטה, הוא בחינת הגורל ממש".

ומכל האמור מובן, שאכן עבודת האדם צריכה להיעשות באופן מסודר על פי השכל, אלא שלכל אחד יש עניין מיוחד שבו צריך להיות "זהיר טפ"י". ואין אדם יודע את הטעם לכך שמצווה זו דווקא שייכת אליו, כי "אך בגורל יחלק את הארץ" – חלוקת עבודתו המיוחדת לו, היא על פי גורל שלמעלה מהשכל.

על מה אומרים "ומה נעים גורלנו"?

ומעתה עולה התמיהה, כיצד ידע האדם מהי העבודה המיוחדת אליו ונוגעת לשורש ופנימיות נשמתו, אשר בה צריך הוא להיות "זהיר טפ"י" ולדקדק ולהדר ביותר?

והתשובה הבדוקה היא, שהיצר הרע מנסה בכל כוחו למנוע את האדם מלעסוק באותה מצווה, והוא מתאמץ להערים על האדם העלמות והסתרים רבים בכדי למנוע מקיומה.

ולכן, כאשר יהודי שם אל ליבו שבבואו לקיים מצווה מסוימת עומדים לנגדו מניעות ועיכובים יתר על הרגיל; או שאינו רואה בעיני שכלו שייכותו לעבודה זו, והיא באה לו ביגיעה עצומה; או שכאשר עוסק במקצוע מסוים בתורה אינו רואה בזה עונג והצלחה – הנה אלו הם סימנים ברורים שמצווה ועניין זה שייכים אליו במיוחד, ודווקא משום כך מעמיד היצר מניעות ועיכובים לנגדו, כי עניין זה דווקא ירוממו ויקרבנו להשי"ת.

וממילא ברור, אשר בראות האדם את ההתנגדות הגדולה לקיום אותה מצווה, אל לו להיכנע להניח לאותה מצווה ח"ו, כי דווקא אותה מצווה שאין לו שייכות אלי' על פי השכל, היא היא המצווה השייכת אליו במיוחד.

וזהו שמודיע הכתוב "אך בגורל יחלק את הארץ", שעבודתו המיוחדת של כל יהודי מגיעה דווקא "בגורל", באופן שאינו מבין כיצד הוא שייך אלי', ואדרבא, היצר מערים קשיים רבים בעניין זה דווקא, ושייכותו למצווה היא על פי הגורל שלמעלה מטעם ודעת.

ועל כך מודה יהודי בתפילת השחר "אשרינו מה טוב . . ומה נעים גורלנו", "שגורלנו" היא ההתקשרות של היהודי עם השי"ת דרך אותה מצווה המיוחדת לו, וקשורה עמו בקשר שלמעלה מהבנה והשגה.

ה"גורל" מרומם גם את שאר ענייני העבודה

וכאשר מתייגע האדם לגבור על המניעות ועיכובים שמעמיד לנגדו היצר, ומתעסק דווקא באותה מצווה שהיא "גורלו" ושייכת אליו במיוחד, הרי התקשרות מיוחדת זו עם השי"ת דרך אותה מצווה, שעלי' נאמר "ומה נעים גורלנו", מרוממת את שאר ענייני עבודתו הרוחנית. דוגמא לדבר:

יש ומוטל על האדם לנסוע ממקום מושבו אל מקום נידח, לקרב יהודי שאינו מקיים תורה ומצוות לעת עתה, ולפעול עליו שיתקרב יותר לענייני קדושה.

עלול אותו אדם לחשוב בנפשו אשר עניין זה אינו מתאים אליו: עצם נסיעה זו ממקום מושבו כרוכה עם ביטול תורה, ובעת הלכו בדרך אי אפשר לו להקפיד על כל אותם הידורי מצווה אשר נוהג בהם בשבתו בביתו, ונוסף על כל זה, עצם ההתעסקות עם אותו יהודי שהוא רחוק לעת עתה מתורת ה' ועבודתו, היא ירידה במדרגה עבורו, ונוסף על זאת, שמא לא יעלה בידו לקרב אותו יהודי לאור הקדושה, ונמצאת כל עבודתו לחינם.

ומכיוון שכך, מה לו ולצרה הזאת? מוטב שייוותר במקומו, ויתעלה מעלה מעלה בעבודת התפילה, בלימוד התורה ובקיום המצוות.

ועל כך יש ללמוד מעניין חלוקת הארץ על פי הגורל, שדווקא כאשר נראה שעל פי השכל אין שייכות בין עבודה "נחותה" זו לאדם נעלה כזה, ואדרבא, היצר מתאמץ לשכנעו אשר מצד טבעו ואופן עבודתו הנעלה הרי זו השפלה וירידה גדולה עבורו; הנה ידע האדם שזוהי דווקא המצווה הקשורה עמו בקשר נעלה שלמעלה משכל, ושייכת אליו במיוחד.

ועל ידי ההתעסקות להשיב לב בנים אל אביהם שבשמים, ישלח לו השי"ת הצלחה בשאר ענייניו, ויוסיף לו כוח ועוז בעסק התורה והמצוות שלו.

ועל זו הדרך, יש לכל יהודי מקצוע מיוחד שבו צריך לפעול בהשתדלות מיוחדת, אפילו אם אין הדבר נראה לו בשכלו ואינו מבין שייכותו לשליחות זו, וכאשר יעסוק בה בשמחה ובחפץ, הנה בטוח יהי' שה' יצליחו וישלח לו ברכה והצלחה גם בשאר ענייני עבודתו.

מדוע בחג הסוכות קודמת העולה לחטאת?

ומנחתם ונסכיהם לפרים לאילים ולכבשים במספרם כמשפטם

קרבת חגג כ' קרבין על סדר הכתוב שנאמר כמשפטם. כיצד, בתחלה פרים ואחריהם אילים ואחריהם כבשים ואחריהם שעירים, אף על פי שהשעירים חטאת וכל אלו שקרנו אותן עולות (כט, לז. רמב"ם הל' תמידין ומוספין פ"ט ה"ז)

סדר זה של הקרבת הקרבנות בחג הסוכות: תחילה העולות ולאחריהן שעירי החטאת, הוא יוצא מן הכלל שישנו בכל שאר הקרבנות, ש"דם החטאת קודם לדם העולה" (רמב"ם הל' תמידין ומוספין פ"ט ה"ה).

ולכאורה שינוי זה צריך ביאור, שהרי הטעם שדם העולה קודם לדם החטאת הוא משום ש"דם החטאת מכפר" (רמב"ם שם ה"ה), וזמן הכפרה הוא לפני הקרבת העולה, כמבואר בספר התניא (אגרת התשובה פ"ב), שדרך התשובה היא ש"לאחר שעשה תשובה ונמחל לו העונש כו' שולח דורון ומנחה לפניו שיתרצה לו לראות פני המלך". ואם כן יש להבין מדוע בחג הסוכות שינתה התורה את הסדר, וציוותה להקריב את ה"דורון" לפני כפרת החטא.

ויש לבאר:

הקרבת החטאת לכפרה קודם העולה - אין בה צורך בחג הסוכות, שהרי חג זה בא מיד לאחר המחילה והסליחה של יום הכיפורים, וכבר נתכפרו העוונות. ומטעם זה מתחילים מיד בהקרבת העולה.

והטעם שלאחר הקרבת העולה מקריבים שעיר חטאת (אף שכבר נתכפרו ביום הכיפורים) יובן על פי המבואר בתניא (פכ"ט) שבתשובה יש כמה וכמה דרגות, וכאשר האדם מתעלה לדרגה נעלית יותר - הנה התשובה שעשה קודם לכן אינה מספקת, ועליו לשוב להקב"ה באופן נעלה יותר.

ועל זה הדרך בנדו"ד: אף שנפעלה כבר המחילה ביום הכיפורים, מכל מקום, לאחר שהקריבו עולה, הרי נתעלו ישראל לדרגה נעלית יותר, ושוב אין די בתשובה שעשו לפי ערך דרגתם הקודמת, וצריכים להביא קרבן חטאת כדי לפעול כפרה נעלית יותר.

מדוע הי' ניסוך היין בספלים רק בחג הסוכות?

ומנחתם ונסכיהם לפרים לאילים ולכבשים במספרם כמשפטם

בשני ונסכיהם, בששי ונסכי', בשביעי כמשפטם, מ"ם וי"ד מ"ם, הרי כאן מים, רמז לניסוך המים מן התורה בחג (כט, יח. רש"י)

לדעת הרמב"ם מצינו חילוק בין ניסוך היין שבכל השנה לניסוך היין הבא בחג עם ניסוך המים: כל השנה כולה הי' היין נשפך על היסוד יחד עם שירי הדם, ואילו בסוכות הי' יוצק את היין בספל מיוחד (ראה השק"ט בזה בארוכה במקור הדברים. ושי"ג).

ויש לבאר חילוק זה בעבודת האדם לקונו: מים, שאין בהם טעם, מורים על עבודת השי"ת מתוך קבלת עול, גם כאשר האדם אינו מבין את הטעם לזה; ואילו יין, שיש לו טעם, ו"משמח אלקים ואנשים" (שופטים ט, יג) - מורה על עבודת השי"ת הבאה מתוך תענוג, הבנה והשגה (ראה בכ"ז תורת מנחם ח"ד עמ' 53 ואילך. ושי"ג).

והנה, אם ישים האדם את עבודת השכל וההשגה בראש מעייניו - הרי הדבר מועד לפורענות, כי לפעמים יכול שכלו להסירו מן הדרך ח"ו.

ומשום כך, בכל השנה כולה אין ניסוך היין בא כענין בפני עצמו, אלא כטפל בלבד להקרבת הקרבן וזריקת הדם: זריקת הדם מסמלת את התמסרות האדם להשי"ת, שמוסר את כל חיותו לקדושה (וראה רמב"ן ויקרא א, ט); ויחד עם שירי הדם מנסכים גם את היין, היינו שעבודת ה' על פי השכל היא עבודה טפלה לעבודת ההתמסרות להשי"ת.

אמנם, לאחר עבודת התשובה של ראש השנה, עשרת ימי תשובה ויום הכיפורים - מגיע האדם לדרגה נעלית יותר, דרגה של ביטול וקבלת עול מלכות שמים באופן מוחלט. וזהו ענין ניסוך המים בחג, שמורה על קבלת עול שלמעלה מטעם ודעת, בדוגמת מים שאין להם טעם.

וכאשר האדם נמצא בדרגה נעלית זו, והוא בטל לגמרי לפני השי"ת אזי יכול הוא לעבוד את ה' ללא חשש גם בעבודת השכל, ואז גם עבודת השכל שלו היא עבודה שלמה בפני עצמה. ועל כן בעת ניסוך המים נעשה גם ניסוך היין כקרבן בפני עצמו, בספל מיוחד, ולא רק כטפל לזריקת הדם.

יהודי סוגיות

עיון ופולחן בסוגיות הפרשה

מלכות משה ויהושע

מקשה אמאי לא מצינו משיחה במשה ויהושע אף שהרמב"ם ס"ל דמלכים היו, ויהושע ע"פ הרמב"ם דגדר נשיא במשה ויהושע ה' באופן אחר משאר נשיאים, ועפ"י יבאר שגדר המלכות שבהם ה' הסתעפות מדין נשיאות שבהם, ולכן לא הוצרכו למשיחה

ועפ"י יש לעיין לפי מה שפסק הרמב"ם בהלכות בית הבחירה (פ"ו הי"א) ד"משה רבינו מלך ה'", וכן לענין יהושע מוכח בהלכות מלכים (שם הלכה ג) דנתמנה למלכות, א"כ אמאי לא מצינו שנמשחו בשמן הקדש (ובקראי דפרשתנו נתפרש רק שמשו סמך את יהושע).

ויש לומר בזה, בהקדם דברי רז"ל (תנחומא פרשתנו יא) שמשו רצה שבניו יירשו את כבודו וא"ל הקב"ה שהם לא עסקו בתורה ויהושע ששרת את משה כדאי הוא שישמש את ישראל. והדברים צ"ב, דהנה נשיאותו של משה רבינו היתה כפולה, חדא, שהי' מנהיג ורועה ישראל בצרכיהם הגשמיים, ועוד שהי' נשיאן ורבן של כל ישראל בעניני התורה והוראתה, ולפי פשוטו בקשת משה (פרשתנו כז, טז) "יפקוד ה' גו' איש על העדה גו'" היתה רק עבור ממלא מקום לעניני המלוכה (עיין ספרי ורש"י שם), וא"כ מה פירוש תשובת הקב"ה "בניך לא עסקו בתורה", דמה זה שייך לירושת המלכות, הרי פסק הרמב"ם (הל' מלכים שם

ברמב"ם הלכות מלכים (פרק א הלכה ז): כשמעמידין המלך מושחין אותו בשמן המשחה שנאמר (שמואל א' י, א) ויקח שמואל את פך השמן ויצק על ראשו גו', ולהלן (הלכה י) אין מושחין מלכי ישראל בשמן המשחה אלא בשמן אפרסמון כו' ואין מושחין אלא זרע דוד.

וכבר עמדו על כך שהמקור שהביא הרמב"ם לכל עיקר דין משיחת מלכים בשמן המשחה הוא מקרא האמור במשיחת שאול שלא הי' מבית דוד, ובהכרח דס"ל דהדין דאין מושחין בשמן המשחה אלא מלכי בית דוד לא נאמר אלא לאחר ש"נמשח דוד וזכה בכתר מלכות כו' לו ולבניו הזכרים עד עולם" (לשון הרמב"ם הלכה ז שם) דמאז נתמעטו שאר מלכי ישראל מעיקר דין מלכות ומשיחה בשמן המשחה, אבל לפני בחירת דוד וזכייתו בכתר מלכות איתא לדין משיחה גם במלך משאר שבטי ישראל, ולהכי נמשח שאול בשמן המשחה.

המכונה תלמידו של משה רבינו, והיינו דתנן בריש מס' אבות "משה קיבל תורה מסיני ומסרה ליהושע" (ועיין מאירי שם).

נמצא לפי זה דשונה נשיאות התורה של משה רבינו ויהושע מנשיאי הסנהדרין בדורות שלאחריהם בעיקר מהותה, דנשיאות שאר ראשי הסנהדרין אין לה ענין כלל למלכות, דהמלך הוא יחיד ומיוחד מופרש ומובדל לגמרי מיתר העם, ולו שליטה בלעדית ועצמאית, ואין זה שייך לנשיא הסנהדרין שכל כחו אינו אלא ביחד עם הסנהדרין, אלא דכיון שהוא הגדול בחכמה מושיבין אותו ראש עליהם, אבל אין זה כלל בגדר מלוכה. משא"כ בנוגע למשה ויהושע מאחר שכל כח התורה ומסירתה ניתן להם לבדם, שפיר הוי נשיאותם בתורה בגדר מלוכה, היות שכחם בתורה הוא יחידי ובלעדי.

והנה בהגדרת תפקידו של מלך כתב הרמב"ם בספ"ד מהל' מלכים "ותהי' מגמתו ומחשבתו להרים דת האמת, ולמלאות העולם צדק ולשבור זרוע הרשעים ולהלחם מלחמות ה'", (דהמלכות (בישראל) אינה מצומצמת להנהגת הענינים הגשמיים של העם והמדינה אלא ביסודה ועיקרה היא למען הרמת התורה ומשפטי, עד שגם מלחמותיו נקראות מלחמות ה'. אשר לפי זה נמצא דכח המלכות קשור ונמשך מבית דין הגדול, ש"הם עיקר תורה שבעל פה והם עמודי ההוראה ומהם חק ומשפט יוצא לכל ישראל" (ל' הרמב"ם ריש הל' ממרים). והמלך הוא האחראי לביצוע משפטי התורה היוצאים מבית דין הגדול, וכיון שהמלך הוא "מקבל" מהם להכי "מצוה על המלך לכבד לומדי התורה וכשיכנסו לפניו סנהדרין וחכמי ישראל יעמוד לפניהם כו'" (הל' מלכים פ"ב ה"ה), דרק בענין השליטה הוי המלך מורם מכל העם ואין לו על גביו

ה"ז) "הי' ממלא ביראה אע"פ שאינו ממלא בחכמה מעמידין אותו במקום אביו", ולמה נעקרה המלכות מזרעו של משה מפני שלא היו ראויים למלאות את מקומו בנשיאות התורה.

ולכאורה היתה המנהיגות של משה צריכה להתחלק לשתיים, דבניו יירשו המלכות ויהושע יירש את נשיאותו בתורה, דהכי נקבע לדורות, דכתר תורה וכתר מלכות שתי שררות נפרדות הנה, דמנהיגות בתורה נמסרה לראש הסנהדרין, ובלשון הרמב"ם (הל' סנהדרין פ"א ה"ג) "הגדול בחכמה שכולן (מחברי הסנהדרין) מושיבין אותו ראש עליהם כו' והוא שקורין אותו החכמים נשיא כו' והוא העומד תחת משה רבינו", והנהגה מדינית וצבאית כו' ביד המלך.

ונראה, דהנה בהקדמה לספר הי"ד מביא הרמב"ם סדר המסורה של תושבע"פ ממשה רבינו עד רב אשי, וכשמפרט את כל מקבלי התורה מדיין לכתוב שפלוני קבל ממקבל שקדמו ובית דינו (או מפלוני וחבריו), ובאגרתו לר' פינחס ב"ר משולם הדיין (נרפסה בתשובות הרמב"ם) מבאר הרמב"ם שכתב כן בדיוק ובכוונה מיוחדת להדגיש "שהקבלה רבים מרבים לא יחיד מיחיד". אכן בנוגע ליהושע משנה הרמב"ם וכתוב "זקנים רבים קבלו מיהושע" ולא הוסיף "ובית דינו", והוא ע"פ מ"ש לפנ"ז דמשה רבינו למד תורה שבעל פה כולה "בבית דינו לשבעים זקנים, ואלעזר ופינחס ויהושע שלשתן קבלו ממשה, וליהושע שהוא תלמידו של משה רבינו מסר תורה שבעל פה כולה וצוהו עלי". והיינו דאם כי שבעים זקנים למדו ממשה, וגם אלעזר ופינחס קבלו ממנו, מכל מקום מסירת כל התורה כולה בציווי למוסרה לדור הבא ניתנה ליהושע לבדו, והוא היחיד

לפעול ולחדש כח המלוכה המצומצם (ביצוע משפטי התורה, כנ"ל), אבל לגבי יהושע עיקר נשיאותו ותפקידו היתה מסירת התורה לישראל וכל כח התורה נתון לו, וממילא נמשך ומסובב מזה האחריות והשליטה והממשלה לראות שיתקיימו בפועל דיני התורה ומשפטי' בתוך העם, וכיון דעיקר ושורש משרתו היתה נשיאות בתורה, להכי ניתנה על ידי "סמיכה" דוקא דהוא דרך המינוי לשררת התורה. ומובן בפשטות גם הא דלא מצינו משיחה במשה רבינו.

והנה יעויין במנחת חינוך (מצוה קז) שנסתפק אם המלך המשיח שמקוים אנו שיגלה במהרה בימינו יצטרך משיחה אם לא, ע"ש באורך צדדי הספק. ועל פי המבואר לעיל יש עוד פנים לספק זה, דכיון דמשיח יהי' נשיא התורה, ובלשון הרמב"ם (ספ"ט מהל' תשובה) "אותו המלך . . ילמד כל העם ויורה אותן דרך ה'", א"כ לא יצטרך משיחה כי אם סמיכה כנ"ל, אלא דלכאורה הרי שם "משיח" הוא על שם משיחתו. ואולי י"ל דמתחילה יתגלה במשיח כח המלוכה ויעשה כמה ענינים בתורת מלך, ולזה יצטרך משיחה, ורק לאחר זה תתגלה נשיאותו בתורה (יעויין בלשון הרמב"ם הל' מלכים ספ"א), במהרה יבוא ויורה צדק (תורה) לנו.

אלא ה' אלקיו (משנה הוריות י', א), אבל עצם כח המלוכה, תפקידה ומגמתה, נטפל ונמשך מבית דין הגדול שבירושלים.

ועפ"ז י"ל דגדר מלוכה משה ויהושע חלוק מהמלכים שבאו אחריהם, דכל כח שאר המלכים ותפקידם אינו אלא לנהל את העם ולהכריחם לקיים משפטי התורה היוצאים מסנהדרין הגדולה, משא"כ משה רבינו שנשיאותו בתורה הוי בגדר מלוכה כנ"ל (ולא רק ראש הסנהדרין), והוא הכיל את כל כח התורה ומסירתה, וממנו כח ומשפט יוצא לכל ישראל, נראה דדין המלוכה שלו אינו דבר נפרד בפני עצמו אלא הוא המשך תוצאה וטפל לנשיאותו בתורה, דעיקר ענינו ותפקידו הוא מסירת התורה לישראל, אלא שמזה נמשך כח המלוכה והשליטה והאחריות להכריח את העם לקיים משפטי'. וזהו שהשיבו הקב"ה על בקשתו דבניו יירשו את כבודו (מלכותו), דכיון דיהושע ראוי להיות ממלא מקומו בשררת התורה ונשיאותה, ממילא נמשך מזה ושייך לו גם ענין המלוכה, ואין שום מקום למנות איש אחר ולחלק את משרתו לשנים.

ונראה דהיינו טעמא דלא מצינו שנמשח יהושע בשמן המשיחה, ונתמנה לתפקידו רק על ידי סמיכה, דתכליתה של משיחה היא

התחזקות בקדושה בארץ הקודש

ההחלטות הטובות בפועל ממש בחיי היום יום, וכל הדברים הללו, שנראה שבלתי אפשרי לקיים אותם, הרי כשנמצאים בארץ ישראל, ישנה הזדמנות להיווכח שזה הרבה יותר קל מכפי שחשבו לפני כן, ולא זו בלבד שזה לא גורם נזק ח"ו, אלא אדרבה, זה אפילו עוד מסייע בכל הדברים הנצרכים.

ביכולת האדם ולטובתו

כמובן אין כוונתי לומר דרשות, אלא בנוגע לפועל ממש:

כל אחד מאתנו אינו מושלם בכל, במילא חסר לו גם בענינים מסוימים בתורה ומצוות, שעל פי רוב יש לכך אמתלא - הצטדקות - שקשה ליישם את הדברים בחיים בגלל פרנסה, שכנים, או מצד הגוף,

אבל כשמתבוננים, אפילו לזמן קצר, הרי ברור, שמאחר שהוא ברוך הוא, הוא בורא העולם וגם בורא האדם, ותובע זאת מהאדם, בודאי לא ידרוש מהאדם דברים כאלו שעליהם הוא - ברוך הוא - לא נתן כוחות ויכולת לעשות זאת, ובמילא ברור שזה תלוי רק באדם עצמו בלבד,

גם מובן, שה' ברוך הוא שהוא תכלית הטוב, לא ידרוש מהאדם, לעשות דברים כאלו שיזיקו לו, ולאידך, כאשר ה' ברוך הוא, תובע זאת, הרי אין זה שבכך עושים טובה להקב"ה, כי הוא - ברוך הוא - לא חסר לו כלום, ואינו צריך שום טובות מבני אדם, אלא זוהי בכלל טובה לאדם, והוא - האדם - יגיע לאושר האמיתי שלו בגשמיות וברוחניות,

[כי] כשמתנהגים בהנהגה כזו כפי שהקב"ה דורש, יכולים להיות מאושרים באמת, וכאמור לעיל, אפילו כשנדמה שזה קשה, הרי אין זה יותר מאשר נסיון, ועם התמסרות ראו' מתגברים על זה, ועוד שמחים מהנסיון, ש[כן] אחרי זה הפעולות עם הרבה יותר עונג ונעימות.

(תרטם מאנרת קודש ח"ו ע"י ענאליך. אנרת קודש מתורגמות ח"ו ע"י 3-322)

זוכים להיות קרובים יותר לה' יתברך!

שמחתי להודיע מאנ"ש בארצנו הקדושה שהגיע שם לביקור, והנני מקוה שינצל את ביקורו בארצנו הקדושה ת"ו באופן טוב בכל מאת האחוזים.

לדעתי, נחוץ ביותר שיחפש ויתענין בנוגע לשידוך, ובטח יש לו שם ידידים, ועל פי פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"ג מ"ז"ע, שכל החסידים הם כמשפחה אחת, אין ספק אצלי, שאנ"ש שם יעזור לו בזה, וגם בענינים האחרים כמה שרק יוכלו, וכאשר הוא יפעל בזה במרץ הראוי, השם יתברך יעזור שזה יהי' בהצלחה.

אני משער שמיותר להדגיש לו אודות השם של ארץ ישראל, שאין זה רק שיהודים קוראים לה כך, אלא גם בכל העולם הלא יהודי היא נקראת הארץ הקדושה, וכפי שכתוב בתורה הקדושה שזוהי ארץ אשר עיני הוי' אלקיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה,

היינו, שעד כמה שיהיו קרובים אל הקדוש ברוך הוא כשנמצאים בחוץ לארץ ישראל, צריך שתהי' תחושה הרבה יותר חזקה של קירבה אל השם יתברך כשנמצאים בארץ ישראל.

ובדיוק כשם שכאשר משהו נמצא במקום מואר באור חזק, והוא עוצם את העיניים, ולא רוצה בשום אופן לפתוח אותן ולהיווכח שאכן יש אור, ויטען שחשוך, ברור שזה לא משנה את העובדה שהמקום מואר מאוד.

כך גם בנוגע לארץ ישראל שאפילו כאשר עיני-הנשמה - בגלל סיבות שונות - אינן פקוחות לרווחה, אין זה משנה את האמת, שזוהי ארץ אשר עיני הוי' אלקיך בה תמיד,

במילא, כאשר זוכים להיות עוד יותר קרוב אל הקדוש ברוך הוא, בודאי שמקבלים תוספת כח בנשמה, כדי שיוכלו לקיים ולהביא את כל

דרכי החסידות

שיחות ומכתבים בעניני עבודת ה' מכ"ק אדמו"ר
מוהרי"צ מליובאוויטש זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

החסיד ר' שמואל דובער מבוריסוב (א)

החסיד ר' שמואל דובער היה יהודי שמח – בכלל השתדלו חסידים
להיות תמיד במצב רוח שמח – ופיקח גדול

מחונך של המשפיע ר' מרדכי מהורודוק

החסיד ר' שמואל דובער מבוריסוב, גדל והתחנך בביתו של החסיד המשפיע ר' מרדכי מהורודוק, ולדבריו תודות לר' מרדכי . . נשאר חסיד.

בהיותו בן שתים עשרה – סיפר החסיד ר' שמואל דובער לאבי נכ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע] – שלחוהו ללמוד במינסק, ובהיותו ילד מחונן ומתמיד, קיבלוהו בשיבה שם ודאגו לו ל"ימים", וקבעו לו בביתו של אחד מבעלי הבתים מקום ללון.

ארבע שנים למד במינסק בהתמדה גדולה, ושם טוב הי' לו בשיבה זו. כאשר חזר לביתו – בכפר סמוך לעיר בוריסוב – עבר דרך צ'אשניק, שם הי' לו דוד עשיר, אחי אמו. בטרם יצא לדרכו הודיעוהו מביתו כי בדרכו הביתה יבקר אצל דודו בצ'אשניק וישהה אצלו כמה שבועות עד להתחלת היריד האמור להתקיים אז בצ'אשניק, ואז יבוא לשם אביו, וכשיחזור אביו יקח אותו אביו בנסיעתו.

חסיד שמח ופיקח גדול

החסיד רבי שמואל דובער הי' יהודי שמח – בכלל השתדלו חסידים להיות תמיד במצב רוח שמח – ופיקח גדול.

דודי הרז"א הי' אומר שהוא שונא בטבע אדם שוטה ואוהב בטבע את הפיקח, ואחד מתענוגותיו הגדולים ביותר הי' להתוועד עם רבי שמואל דובער, אימרה שלו אינה ניתנת להישכח, ואוהב הי' להתברך –

על מסעו ממניסק לצ'אשניק הי' רבי שמואל דובער אומר:

לקראת שבת

טז

בגשמיות רכש לו הסבא יעקב בחרן סחורה יותר טובה מאשר הוא בצ'אשניק – רבי שמואל דובער זכה שם ב"מציאה", בבת דודו – אך ברוחניות רכש לו סחורה יותר טובה מאשר הסבא יעקב.

הסבא יעקב רכש סחורה גלמית, ואילו הוא רכש לו את החכמה והידיעות איך לעבד את הסחורה.

בבואי לצ'אשניק – מספר רבי שמואל דובער – מצאתי שם אברכים צעירים ומבוגרים הלומדים חסידות בהבנה ובהתמדה. כשביקרתי כמה פעמים בבית המדרש הגדול ללמוד גמרא ופוסקים – כפי הסדר הנהוג במינסק – ניגשו אלי לשוחח בדברי תורה. מלימודי נדף אז עדיין ריח של גאווה ורציני להראות את כוחי בפלפולים. אך, עשו לי מיד "מרחץ של זיעה", כיבדוני ב"שם" האמיתי, ותוך שבוע ימים ניקו אותי בצורה כזו, שכל העור המגושם שצמח עלי בישיבה במינסק – נעלם ונגזז.

נפתח לפני עולם חדש

אברכים החסידים קירבוני והתחילו ללמוד אתי חסידות.

בשבועות הראשונים למדתי חסידות בלבד, יגעתי בכוחות העמוקים ביותר, ונפתח לפני עולם חדש. הוקרתי כל מלה ואות. התדבקתי לכל מי שהי' רק מאפשר לי זאת, עד שנהייתי מקורב לרבי מרדכי המשפיע, שהרבי האמצעי שלח אותו לצ'אשניק והורה לחסידים שם לארגן עבורו "מעמד" [תשלום לצורכי מחייתו] בסך שני רובל כסף לחודש, וכי הוא יהי' למנהל החסידים במקום...

נשאתי חן מאד בעיניו של ר' מרדכי המשפיע, עד שלקח אותי לחדרו. הי' זה חדרון קטן שגודר עבורו בחדר השני שב"מנין" ליובאוויטש, ושהייתי אצלו שנה ותשעה חדשים.

(תרגום מאגרות קודש ח"ג עמ' קנז ואילך)

שיחות קודש

דברות קודש בעניני הנראה, הנדבקה
והיוזק בעבודת הש"ת

התוכן שספדור זה הובא כאן בסגנון שנאמרו הדברים ע"י רבינו,
מלבי שנינו עריכה קלים להקל על הלומד

המצוות התלויות בארץ ובמקדש – "לא שכחתי!"

זוכר תמיד את תפקידו העיקרי

ובכללות יותר: ישנם זמנים במשך היום שבהם צריך האדם לעסוק בעניני העולם - "הנהג בהם מנהג דרך ארץ", ומובן, שבמשך זמן זה אינו עוסק בקיום המצוות במעשה בפועל. ועל זה נאמר "כי מצוותיך לא שכחתי", היינו, שגם בעת עסקו בעניני העולם הרי הוא **זוכר** תמיד שתפקידו העיקרי הוא לקיים את מצוותיו של הקב"ה, ולכן, גם התעסקותו בעניני העולם היא באופן ד"כל מעשיך יהיו לשם שמים" ו"בכל דרכיך דעהו".

...וכל זה כאשר מדברים באופן כללי ביותר; אבל בפרטיות יותר - הנה מה שנאמר "כי מצוותיך לא שכחתי" קאי על המצוות שאין אפשרות לקיימן בזמן הגלות, שאף על פי כן לומדים בני ישראל ענינים אלו **בתורה**, ולימוד זה נחשב להם כאילו קיימו מצוות אלו במעשה בפועל.

(תורת מנחם - התועודיות תשנ"ב ח"ד ע' 1910 ואילך)

"כאילו הם עוסקין בבנין הבית"

כללות ענין הזכרון . . שייך רק כאשר מדובר אודות דבר שאינו מונח בגלוי כו', כי כאשר הדבר מונח בגלוי לנגד עינינו, אינו זקוק לזכרון אודות דבר זה . . ועל פי זה - מאחר שנאמר בפסוק (תהלים קיט, קעו) "כי מצוותיך לא שכחתי", מובן, שהכוונה בזה לזמן **הגלות**, שאז ישנן כמה מצוות שאי אפשר לקיימן - מצוות התלויות בארץ, ומצוות השייכות לבית המקדש, וכיוצא בזה.

ועל זה אומרים בני ישראל להקב"ה "כי מצוותיך לא שכחתי" - היינו, שגם בהיותם בזמן הגלות, במעמד ומצב ד"תעיתי כשה אובד", כאשר אין אפשרות לקיים מצוות מסויימות (התלויות בארץ ובבית המקדש), אף על פי כן, "לא שכחתי" מצוות אלו, כי גם כאשר אין אפשרות לקיים מצוות אלו במעשה בפועל, לומדים בני ישראל ענינים אלו **בתורה**.

וכאשר בני ישראל לומדים ענינים אלו בתורה - הנה "כל העוסק בתורת עולה כאילו הקריב עולה כו'", ועל דרך זה בנוגע ללימוד הענינים הקשורים עם בנין בית המקדש, "צורת הבית גו' ומוצאיו ומובאיו גו'", ש"בשכר קרייתו שיתעסקו לקרות בה אני מעלה עליהם כאילו הם עוסקין בבנין הבית".

